

JAPONYA DIŞ POLİTİKASININ DÖNÜŞÜMÜ: İNSAN GÜVENLİĞİ ODAKLI DIŞ POLİTİKA TERCİHİNİN NEDENLERİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Fatih TEKİN¹

Öz

Militarist, milliyetçi ve saldırgan Japonya, İkinci Dünya Savaşı'nda yenildikten sonra anayasal pasifizm dönemine girmiştir. Soğuk Savaş boyunca anti militarist ve barışçıl bir ülke olan Japonya, bu dönemde düşük profilli bir dış politika takip etmiştir. Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle değişen uluslararası konjonktürde Japonya, önemli bir güç olmak istemektedir. Ekonomik dev, askeri cüce olmanın ötesine geçmek isteyen ve uluslararası politikada görünür olmayı arzulayan Japonya, insan güvenliği kavramını bir anahtar olarak değerlendirmek istemiştir. Japonya, insan güvenliği odaklı bir dış politika programı benimsemiştir. Bu makalede Japonya'nın insan güvenliği odaklı dış politika programını, konstrüktivist öğelerden ziyade realist kaygılar sebebiyle tercih ettiği savunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Japonya, Dış Politika, İnsani Güvenlik, Sosyal İnşacılık, Realizm

JEL Kodları: F5, F59

TRANSFORMATION OF JAPAN FOREIGN POLICY: AN EVALUATION ON THE REASONS FOR PREFERRING HUMAN SECURITY-FOCUSED FOREIGN POLICY

Abstract

Militarist, nationalist and aggressive Japan entered a period of constitutional pacifism after being defeated in the Second World War. Japan, which was an anti-militarist and peaceful country during the Cold War, pursued a low-profile foreign policy during this period. In the changing international conjuncture with the end of the Cold War, Japan wants to become a major power. Wanting to move beyond being an economic giant and a military dwarf, and aspiring to be visible in international politics, Japan wanted to utilize the concept of human security as a key. Japan has adopted a foreign policy program focused on human security. This article argues that Japan prefers a human security-oriented foreign policy program due to realist concerns rather than constructivist elements.

Keywords: Japan, Foreign Policy, Human Security, Social Constructivism, Realism

JEL Codes: F5, F59

¹ Arş. Gör. Dr., İnönü Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, fatihtekin@inonu.edu.tr, <https://www.doi.org/0000-0003-2227-0784>

GİRİŞ

Japonya'nın dış politikasında İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde yaşanan köklü değişim, ülkenin küresel sistemdeki rolünü ve uluslararası ilişkilerdeki stratejik önceliklerini yeniden şekillendirmiştir. Bu dönemde Japonya, anayasal pasifizmi benimseyerek saldırgan ve militarist geçmişinden uzaklaşmış, barışçıl ve uluslararası iş birliğine dayalı bir politika benimsemiştir. Ancak Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte uluslararası sistemin çok kutuplu bir yapıya dönüşmesi, Japonya'yı geleneksel dış politika anlayışını yeniden değerlendirmeye ve uluslararası arenada daha aktif bir rol üstlenmeye zorlamıştır. Bu bağlamda insan güvenliği kavramı, Japonya'nın dış politikasında hem bir normatif yaklaşım hem de stratejik bir araç olarak ön plana çıkmıştır. İnsan güvenliği, bireyi ve birey gruplarını güvenliğin temel referans nesnesi olarak ele alarak devlet merkezli güvenlik anlayışının ötesine geçen bir perspektif sunmaktadır. Bu kavram, bireyleri savaş, yoksulluk, çevresel tehditler ve insan hakları ihlalleri gibi çok boyutlu tehditlerden koruma hedefiyle uluslararası güvenlik tartışmalarında önemli bir yere sahiptir (UNDP, 1994). Japonya, insan güvenliğini bir dış politika ilkesi olarak benimsemekle kalmamış, aynı zamanda bu kavramı ulusal çıkarlarını güçlendirmek ve uluslararası imajını yeniden inşa etmek için kullanmıştır.

Japonya'nın insan güvenliği odaklı dış politikası, sadece insani yardımları ve kalkınma projelerini değil, aynı zamanda uluslararası sistemde görünürlüğünü güçlendirme hedefini de içermektedir. İnsan güvenliği, Japonya'nın diplomatik kimliğini tanımlayan önemli bir araç haline gelmiş, uluslararası barışa katkı sunma hedefleriyle uyumlu bir dış politika anlayışı geliştirilmiştir. Özellikle 1994 BM İnsani Kalkınma Raporu'nda tanımlanan insan güvenliği ilkelerinin Japon dış politikasına entegre edilmesi, Japonya'nın uluslararası alandaki prestijini artırmak için bir fırsat sunmuştur. Dönemin Başbakanı Tomiichi Murayama, insan güvenliği kavramını ilk kez açıkça destekleyerek Japonya'nın dış yardım politikalarını bu çerçevede yeniden şekillendirme sürecini başlatmıştır. Sonraki yıllarda, Başbakan Keizo Obuchi liderliğinde, bu politika somut bir şekilde uygulanmaya başlanmış ve Japonya, insan güvenliği odaklı dış politikasını kurumsallaştırarak küresel düzeyde önemli bir aktör haline gelmiştir (Tanke, 2021).

Bu makale Japonya'nın dış politikada benimsediği insan güvenliği yaklaşımının Türkçe literatüre katkı sunduğu bir derlemedir. Çalışmanın temel amacı, Japonya'nın insan güvenliği odaklı dış politika tercihlerinin ardındaki motivasyonları analiz etmektir. Çalışma şu üç varsayım üzerine inşa edilmiştir: Birincisi, Japonya insan güvenliği politikasını, yalnızca uluslararası toplumun bir gerekliliği olarak değil, aynı zamanda ulusal çıkarlarını koruma ve güçlendirme amacıyla benimsemiştir. Bu bağlamda insan güvenliği, Japonya'nın uluslararası sistemdeki görünürlüğünü artıran ve özellikle Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nde daimî üyelik hedefini destekleyen bir araç olarak kullanılmaktadır. İkincisi, Japonya'nın bu politika tercihi, ülkenin barışçıl kimliğini ve anti-militarist siyasi kültürünü yansıtan

normatif bir yaklaşımı temsil etmektedir. Üçüncüsü, insan güvenliği, Japonya'nın anayasal sınırlamaları aşarak güvenlik politikalarını genişletmesine ve geleneksel güvenlik tehditlerine daha proaktif bir şekilde yanıt vermesine olanak tanmaktadır. Bu bağlamda çalışma, insan güvenliği odaklı dış politika tercihlerini hem realist hem de konstrüktivist perspektiflerden ele alarak Japonya'nın dış politika anlayışına dair çok boyutlu bir analiz sunmayı hedeflemektedir.

Çalışmanın önemi, Japonya'nın insan güvenliği politikalarının, normatif değerler ve ulusal çıkarlar arasındaki dengeyi nasıl kurduğunu anlamaya yönelik bir çerçeve sunmasından kaynaklanmaktadır. İnsan güvenliği, uluslararası ilişkilerde yalnızca bir etik yaklaşım değil, aynı zamanda Japonya'nın bölgesel ve küresel düzeydeki prestijini artırmanın stratejik bir unsuru olarak görülmektedir. Bu politika, Japonya'nın kalkınma yardımları, kriz yönetimi projeleri, barış koruma operasyonlarına katılımı ve uluslararası kalkınma gündemine katkılarıyla somutlaşmıştır. Aynı zamanda, Japonya'nın ABD ile olan müttefiklik ilişkilerini sürdürmesine ve Asya-Pasifik bölgesindeki ekonomik ve siyasi etkisini artırmasına yardımcı olmuştur. Bu nedenle, insan güvenliği odaklı dış politika, Japonya'nın uluslararası sistemde hem yumuşak hem de sert güç unsurlarını etkili bir şekilde birleştirdiği bir strateji olarak değerlendirilmelidir.

Metodolojik olarak çalışma, Japonya'nın insan güvenliği politikalarını analiz ederken hem nitel hem de analitik yaklaşımları bir arada kullanmaktadır. Bu bağlamda, Japonya'nın diplomatik belgeleri, resmi raporlar, uluslararası organizasyonlarla iş birliği projeleri ve akademik literatür incelenmiştir. Ayrıca, Japonya'nın dış politika söylemi ve uygulamaları arasındaki uyum, insan güvenliği politikasının bir dış politika aracı olarak işlevselliğini anlamak için detaylı bir şekilde analiz edilmiştir. Çalışmada tarihsel bağlam ve güncel gelişmeler birlikte ele alınarak Japonya'nın insan güvenliği politikalarının uluslararası ilişkilerdeki yerini anlamaya yönelik kapsamlı bir bakış açısı sunulmaktadır.

Çalışmanın ilk bölümünde Japonya'nın siyasi kültürü ve tarihi bağlamı ele alınarak, insan güvenliği politikalarının kökenleri ortaya konulmuştur. İkinci bölümde, insan güvenliği kavramı detaylı bir şekilde analiz edilerek Japonya'nın bu kavrama ilişkin yaklaşımı irdelenmiştir. Üçüncü ve son bölümde ise Japonya'nın insan güvenliği odaklı dış politika tercihlerinin realist ve konstrüktivist öğelerle nasıl şekillendiği değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme, Japonya'nın uluslararası sistemdeki rolünü ve bu politikanın ulusal çıkarlar ile uluslararası normlar arasındaki dinamiklerini daha iyi anlamak için bir temel sunmaktadır.

JAPON DIŞ POLİTİKASI VE SİYASİ KÜLTÜRÜ

Japonya, jeopolitik açıdan değerlendirildiğinde adalar grubundan müteşekkil bir coğrafyaya sahip devlettir. Ülkenin doğal kaynakları yetersiz olması Japonları dışa doğru yayılmaya iterken, ada devleti olması da ülkenin işgal edilmesini zorlaştırmaktadır. Bu sahip olduğu coğrafya ülkenin dış politika yönelimleri üzerinde belirleyici bir etken olmuştur (İşyar, 2013, s. 188). Siyasal sistem açısından değerlendirildiğinde ise günümüzde Japonya, siyasi ve sosyal kurumları ve davranışsal özelliklerinin çoğunda endüstrileşmiş demokratik ülkelere benzemesinin yanı sıra Batı dışı kültürel gelenekten gelen bir ülkedir (Pempel, 1992, s. 5).

Japonya'da 1600'den 1868'deki Meiji Restorasyonuna kadar olan dönem Tokugawa Dönemi olarak adlandırılmaktadır ve bu dönemde feodalizm hüküm sürmüştür. Bu dönemde ülke sadık samuray vassalları tarafından yönetilen yaklaşık 250 fief bölünmüştür. Bu dönemde şimdiki adı Tokyo olan Edo'da sıkı bir ulusal kontrol uygulanmıştır. İmparator ise mitolojik olarak kendini Güneş Tanrıçası'na dayandıran kalıtsal bir hanedan tarafından temsil edilmiştir. Böylece Japonya'da modernleşme öncesinde bile ulusal birliğin ve merkezi yönetim deneyiminin izleri görünmektedir ki bu da modern ulus devlete geçiş sürecini kolaylaştıran faktörlerden biridir (Pempel, 1992, s. 6).

Tokugawa Dönemi boyunca Japonya kendini dış dünyadan izole etmiştir. Batılı güçlerin zorlamalarıyla izolasyon politikasını terk eden Japonya, 1850'lerden itibaren uluslararası ilişkilere dahil olmuştur. Bu döneme kadar Batı emperyalizmine karşı koyan ve Asyalı kimliğini ön planda tutan Japonya'nın özellikle Meiji Restorasyonu ile birlikte Batılı bir kimliği inşa etmeye başladığı söylenebilir (Belge, 2012, s. 382-389; Koçak, 2010, s. 44).

Meiji Restorasyonu ile 1868 yılından itibaren Batı'ya açılan ve modernleşen Japonya, Doğu ve Batı arasında kimlik krizi yaşayan ülkelerden biridir. Bu noktada Japonya'nın kimliği ve çıkarlarının tanımlanması tartışmalarında Evrenselcilik (Batıcılık), Milliyetçilik (Kakutai) ve Asyacılık olmak üzere üç siyasi düşünce ekolü ortaya çıkmıştır. Evrenselcilik ekolü Batılı liberal kültürden, milliyetçilik ekolü imparator Tenno öğretisindeki Japon milliyetçiliğinden ve Asyacılık ekolü ise Konfüçyanizm ve Budizm başta olmak üzere geleneksel Doğu öğretilerinden esinlense de bu rakip ekoller birbiriyle uzlaşmayan öğretiler olmak yerine birbirini tamamlayıcı işlevlere sahip ekollerdir. Örneğin Meiji Restorasyonları dönemindeki modernleşme sürecinde Evrenselcilik ve Japon milliyetçiliğinin birbiriyle uyumlu ve dayanışma içinde olduğu ve Japonya'nın ulusal politikasını etkilediği söylenebilir (Büyükbaş, 2005, s. 324-325).

İmparator Mutsihito (1852-1912) ya da bilinen ismiyle İmparator Meiji, 1867 yılında tahta geçmiş ve 1868 yılında reformcu bir ihtilal ile Tokugawa Şogunluğu'na son vermiştir. Mutsihito'nun feodal düzene son vererek geniş çaplı bir modernleşme hareketi başlatması, Japon siyasi kültürü için kritik bir dönüm noktasıdır. Bu dönemde önemli atılımlar gerçekleştiren Japonya; politik, ekonomik ve teknolojik alanlarda önemli bir güç haline gelmeye başlamıştır (Kuehn, 2014, s. 139; Seval, 2017, s. 101-104). Bu restorasyon döneminde modernleşen seçkinler açısından Japon toplumundaki hızlı değişim ve dönüşüm gerekli görülmüştü. Bu değişimler yoluyla Japonya'nın modernleşeceği ve sanayileşeceği ve bunun sonucunda Batılı güçlerin emperyal amaçlarından korunabileceğine inanılmıştı (Pempel, 1992, s. 6). Meiji Restorasyonu olarak isimlendirilen, eğitimden giyim kuşama, hükümetten sanayiye kadar pek çok alanda gerçekleşen bir dizi reformdan sonra Japonya modernleşerek “zengin millet, güçlü ordu” sloganıyla el sanatları çağından sanayi çağına geçmiştir (Roskin ve Berry, 2015, s. 260). Japonya, modern tarihte ekonomik kalkınmayı ulusal düzeyde belirlenen hedefler doğrultusunda planlı bir şekilde yönlendirmeye öncelik vermiştir. Meiji Restorasyonu ile birlikte, ülke kalkınmacı ve planlı ve rasyonel bir devlet yapısı benimseyerek ekonomik politikalarını sanayileşme ekseninde şekillendirmiştir. Bu yaklaşımın en belirgin özelliği, yatırımların planlanması ve uygulanmasında devletin aktif bir rol üstlenmesi, yani “görünür el” yönteminin kullanılması olmuştur (Katayama, 2000, s. 275).

Kuşkusuz bu dönüşümün gerçekleşmesinde içe kapalı anlayışı savunan şogunluğun sona ermesi bulunmaktadır. Şogunluğun sona ermesiyle birlikte simgesel bir varlık olan imparatorluk manevi yüceliğini daha da artırmıştır. Fiili gücü elinde bulunduran şogunluğun tasfiyesi ile ülkeyi fiilen yöneten önce genro (akiller meclisi) daha sonra ordu olmuştur. İmparator taraftarları bu dönemde Batı'ya açılmanın öncüsü konumuna gelmişlerdir (Belge, 2012, s. 390). Meiji Dönemi'nin ardından, İkinci Dünya Savaşı'nın sonuna kadar uzanan süreçte Japonya'nın modernleşmesinin büyük ölçüde askeri güç üzerinden şekillendiği söylenebilir. Bu dönemde Japonya, Batılı emperyalist devletlerle rekabet edebilmek amacıyla askeri ve ekonomik gücünü artırmaya odaklanmış, modernleşme hamlelerini büyük ölçüde bu rekabet ekseninde gerçekleştirmiştir (Henshall, 2014, s. 136).

Askerî açıdan 1895'te Birinci Çin-Japon Savaşı ve 1905 Rus-Japon Savaşı'nda Japonya'nın üstün gelmesi, Japonya'da militarizmi ve milliyetçiliği güçlendirmiştir (Akçadağ, 2010, s. 5). Bu dönemde Japonya Okinawa, Tayvan ve Kore'yi kolonileştirmiştir (Büyükbaş, 2005, s. 337). Japon militarizmini güçlendiren bir diğer unsur da 1930'lu yıllarda yaşanan ekonomik krizdir. Japonya ekonomik krizi aşmak amacıyla Mançurya ve Çin'i işgal etme planları yapmış ve ilk olarak Mançurya'ya sonrasında da Çin'e saldırmıştır. Bu dönemde “Asya Asyalılarıdır” anlayışına uygun olarak hareket eden Japonya, Asya bölgesini denetimi altına almaya ve Batılı devletleri bölgeden uzaklaştırmaya soyunan bir dış politika rolü

oyynamaya çalışmıştır. Bu dönemde Asya'nın kurtarıcısı, koruyucu güç, Komünizmin Asya'ya girmesini önleyici güç gibi dış politika rolleri inşa etmeye çalışan Japonya, 1938 yılında “Doğu Asya Yeni Düzeni” başlığıyla ABD'ye bir nota göndermiştir. Japon Monroe Doktrini olarak da ifade edilen bu nota ile Japonlar, Asya'da Japonya liderliğinde bir yeni düzen kurulması noktasında kararlı olduklarını ve ABD'nin bölgede Japonya aleyhine girişimlerde bulunmasının önüne geçeceklerini ifade eden bir duruş ortaya koymuştur (Büyükbaş, 2005, s. 336-347).

Japonya, 1941 yılında Çin'i destekleyen Amerika Birleşik Devletleri'nin Pearl Harbor Limanı'na saldırmıştır. ABD'nin İkinci Dünya Savaşı'na dâhil olmasıyla birlikte Pasifik'te ABD ve Japonya arasında üstünlük mücadelesi başlamıştır (Akçadağ, 2010, s. 5-6). ABD, 6 Ağustos 1945 tarihinde Hiroşima'ya ve 9 Ağustos 1945 tarihinde Nagazaki'ye birer atom bombası atarak Japonya'yı mağlup etmiştir (Armaoğlu, 2007, s. 406). Hızlı ve dinamik bir şekilde modernleşen Japonya, Çin ve Rusya gibi güçleri dahi mağlup edebilecek bir kapasiteye ulaşmışsa da Japonların bu kontrolsüz işgalcilik ve yayılmacılık mantığı Çin ile sonuçsuz kalan bir savaşa girdiğinde ve özellikle İkinci Dünya Savaşı'nda ABD tarafından mağlup edildiğinde son bulmuştur (Kızıl, 2023, s. 91).

Milattan önce 660 yılında İmparator Jimnu ile birlikte Japonya'nın ortaya çıktığı dönemden beri İkinci Dünya Savaşı'na kadar işgale uğramaması Japon entelektüellerinin gururla altını çizdikleri bir husustur. Amerikan işgali sonrasında da her ne kadar imparator egemenlik yetkisini kaybetse de Japonlar için birliğin sembolü olarak hanedanlık varlığını sürdürmüştür (Büyükbaş, 2005, s. 329).

İkinci Dünya Savaşı'nın akabinde ABD işgaline uğrayan Japonya'da, ABD eliyle Batı modeli demokratik kurumlar ve anayasa oluşturulmuştur ve 1951 yılında işgal altındaki devlet statüsüne son verilmiştir. Bu dönemde Japonya, Uzakdoğu'da Komünist genişlemenin durdurulması için ABD açısından önemli bir müttefik haline gelmiştir (Sander, 2013, s. 364). ABD, Japonya'yı işgal altında tuttuğu süre boyunca ülkedeki militarizmden ve feodalizmden kalan izleri tamamen silmeye çalışmıştır (Pempel, 1992, s. 7). Bu durumun sebebi ABD'nin dikte ettiği reformları Japonların kendilerinin yapmasını sağlamaktır. Böylece işgal sona erdiğinde elitlerin yeniden dönüp eski düzeni tesis etme olanağının kalmaması sağlanacaktı. Japonya Anayasası, 1947 yılında yapıldı ve 9. Madde, Japonya'nın hiçbir savaşa girmeyeceğini, dolayısıyla silahlı kuvvetlere sahip olmayacağını ilan etmişti (Best, Hanhimaki, Maiolo ve Schulze, 2008, s. 336). Savaştan Feragat başlığı altındaki 9. Madde şu şekildedir: “*Adalet ve düzen temelinde bir uluslararası barışa içtenlikle bağlı olan Japon halkı, savaşın ulusun egemen bir hakkı olarak kullanılmasını ve uluslararası anlaşmazlıkların çözümünde tehdit veya güç kullanımını sonsuza dek reddeder. Önceki paragrafta belirtilen amacı gerçekleştirmek için kara, deniz ve hava kuvvetleri ile diğer*

savaş potansiyelleri asla bulundurulmayacaktır. Devletin savaşma hakkı tanınmayacaktır.” (Japonya Anayasası, Md.9).

İkinci Dünya Savaşı sonrasında oluşturulan Japon Anayasası'nın 9. Maddesine göre Japonya'nın askeri güç bulundurması sınırlandırılmış ve polis teşkilatı dışında silahsızlandırılmıştır. Böylece Japonya'nın güvenliği Amerika Birleşik Devletleri tarafından sağlanmaya çalışılmıştır. 1951 yılında ABD-Japonya Güvenlik Antlaşması ile Japonya'ya yönelik olası bir saldırı durumunda ABD'nin Japonya'ya savunma taahhüdü sağlanmıştır (Goldsteine ve Pevehouse, 2013, s. 71-72). 8 Eylül 1951 yılında imzalanan ve 28 Nisan 1952'de yürürlüğe giren anlaşmanın birinci maddesi şu şekildedir: *“Japonya, Barış Antlaşması ve bu Antlaşmanın yürürlüğe girmesiyle birlikte, Amerika Birleşik Devletleri'nin Japonya'da ve çevresinde kara, hava ve deniz kuvvetlerini konuşlandırma hakkını tanır ve Amerika Birleşik Devletleri bu hakkı kabul eder. Bu kuvvetler, Uzak Doğu'da uluslararası barış ve güvenliğin korunmasına ve Japonya'nın dışarıdan gelen silahlı saldırılara karşı güvenliğinin sağlanmasına katkıda bulunabilir. Ayrıca, Japon Hükümeti'nin açık talebi üzerine, dış bir güç ya da güçlerin kışkırtması veya müdahalesi sonucunda Japonya'da meydana gelen geniş çaplı iç isyan ve kargaşaların bastırılmasına yardımcı olmak için kullanılabilir.*” (Yale Law School The Avalon Project, Security Treaty Between the United States and Japan).

Amerikan nükleer şemsiyesinin altında kendini güvende hissederek Japonya, korunmuş bir piyasa içerisinde kolaylıkla mal üretip ihraç ederek döviz girdisi sağlamış ve ekonomik altyapısını sağlamlaştırmıştır (İşyar, 2013, s. 188). Soğuk Savaş döneminden günümüze kadar süregelen süreçte, ABD-Japonya ittifakı, Asya-Pasifik bölgesinde stratejik bir eksen ve güç merkezi olarak önemini korumuştur. İkinci Dünya Savaşı'nın ardından askeri alanda sınırlamaya tabi tutulan Japonya, uzun bir dönem boyunca ABD'nin sunduğu güvenlik garantilerinden yararlanmıştı. Soğuk Savaş yıllarında Japonya, Yoshida Doktrini olarak anılan bir dış politika perspektifine sahiptir. Bu bağlamda, Japon dış politikasında Soğuk Savaş yıllarına damgasını vuran Yoshida Doktrini, Amerikan desteğini güvence altına almayı temel bir stratejik öncelik olarak benimsemiştir. Bu doktrine göre güvenliğinin ABD tarafından sağlanmasıyla dış politikasını barışçıl esaslar üzerine kurgulayan Japonya, ekonomik amaçlarına ulaşmak için deniz aşırı ticaret hacmini genişletmeye odaklanmıştır. Bu politika, Japonya'nın ekonomik kalkınma hedeflerini askeri harcamaların önüne koymasına ve bölgesel güvenliği büyük ölçüde ABD'nin askeri gücüne dayandırmasına olanak sağlamıştır (Edström, 2011, s. 10-11; Akçadağ, 2010, s. 7-8).

1951 yılında kurulan Japon-Amerikan ittifakı, başlangıçta eşit olmayan bir ortaklık olarak şekillenmiş, ancak 1960'ta Japon tarafının beklentilerini daha fazla tatmin edecek şekilde revize edilmiştir. (Lazarowitz, 2001, s. 47). 19 Ocak 1960'ta Washington, D.C.'de imzalanan Karşılıklı İşbirliği ve Güvenlik

Anlaşması, Yoshida'nın talimatları doğrultusunda 1950 sonbaharında Nishimura Kumao tarafından hazırlanan taslak anlaşmanın ana unsurlarını içermekte ve 1947 Ashida Memorandumu'nun temel fikirlerini hayata geçirmektedir. Anlaşmanın giriş kısmı ile I, V ve VII. maddelerinde güvenlik düzenlemeleri Birleşmiş Milletler Şartı çerçevesinde ele alınırken, II ve IV. maddeler iş birliği ve karşılıklı yardımı düzenlemektedir. IV. maddede taraflar, anlaşmanın uygulanmasını görüşmek üzere zaman zaman ve özellikle Japonya'nın güvenliğinin veya Uzak Doğu'daki uluslararası barış ve güvenliğin tehdit altında olduğu durumlarda istişare yapmayı kabul etmektedir. V. madde ise, taraflardan birine Japonya yönetimi altındaki topraklarda yapılacak silahlı bir saldırının her iki tarafın barış ve güvenliğini tehlikeye atacağına işaret etmekte ve tarafların, anayasal hükümlerine uygun şekilde ortak tehlikeyi bertaraf etmek için harekete geçeceğini taahhüt etmektedir (Weinstein, 1971, s. 87).

Japonya, Soğuk Savaş boyunca savunma politikalarını ABD ile güvenlik ittifakı temelinde düzenlemiş ve uluslararası anlaşmazlıklarda askerî roller üstlenmemiştir. Soğuk Savaş sonrası süreçte uluslararası sistemin yapısı dönüşürken Japonya düşük profilli dış politika anlayışını dönüştürmeyi hedeflemektedir. Böylece uluslararası barışa proaktif katkı sağlayan sorumlu bir ülke imajına sahip olmak isteyen Japonlar, barışı koruma operasyonlarında ağırlıklı olarak sivil görevler üstlenerek görünür olmaya çalışmaktadır. Japonya 1992 yılından itibaren çok sayıda ülkede insani yardımlar, seçim izleme komiteleri ve kalkınma yardımları aracılığıyla ülke imajına katkı sağlamaya çalışmıştır (Akçadağ Alagöz, 2018, s.20; Ovalı, 2006, s. 28). Elbette Soğuk Savaş sonrası süreçte ABD'nin Japonya'ya güvenlik konularına odaklanması ve savunma yatırımlarını artırması konusundaki baskıları önemli bir yere sahiptir. ABD, Japonya'nın daha büyük askeri ve stratejik roller üstlenmesini arzulamaktadır. Kamuoyu ise bu söz konusu askeri rolü isteyenler ve istemeyenler olarak iki kutba ayrılmıştır. Anayasal engeller olsa da bu dönemden itibaren savunmaya 30-40 milyar dolar pay ayrılmaya başlanmıştır (İşyar, 2013, s. 191).

Militarist ve milliyetçi bir Japonya, İkinci Dünya Savaşı'nda aldığı yenilgi sonrasında sınırlandırılmış ve Soğuk Savaş boyunca barışçıl ve anti-militarist bir tutum almış ya da almaya psikolojik olarak zorlanmıştır. Soğuk Savaş sonrasında yumuşak güç politikasına önem veren Japonlar; ekonomik açıdan dev, siyasi cüce olmanın ötesine geçmek istemektedir. Bu sebeple uluslararası politikada görünür olmayı arzulayan Japonya, insani güvenlik taraftarı ve pasifist bir ülke olarak kendini konumlandırmaktadır. Ancak militarizmin kalıntıları Japonya'yı anayasa değişikliği tartışmaları içinde tutmaktadır. Roskin (2016, s. 200), Japon dış gözlemcilerin Japonlar hakkında Japonya'nın militarist dönemdeki savaşlarla ilgili suçluluk duygusu değil utanç duyduğunu aktarmaktadır. Japonların çoğu savaş döneminde Japonya'nın çok fazla kötülük yaptığına inanmamaktadır. Alman siyasi kültürü ve Japon siyasi kültürü benzer özelliklere sahiptir. Her ikisi de, güçlü feodal hiyerarşiler tarihine sahip olduklarından itaate önem verirler. Her ikisi de

geleneksel yöneliş sembollerini manipüle etmeyi bilen diktatörlerin elinde savaşa seve seve koşmuştur. Her ikisi de İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra mecbur edilmeye kadar demokrasiden hoşlanmamıştır (Roskin, 2016, s. 198-205).

1990'lardan itibaren Çin, kendi toprak taleplerini Güney ve Doğu Çin Denizlerine uzanacak bir biçimde belirlediğinde ve Kuzey Kore deneme amaçlı nükleer füzelerini Japonya üzerinden fırlattığında Japonya'nın ABD himayesinde ilelebet kalıp kalmayacağı sorusu gündeme gelmiştir (Roskin, 2016, s. 216-217). Buna ek olarak ABD de Japonya'nın Soğuk Savaş sonrası dönemde uluslararası güvenliğin sağlanması noktasında daha aktif rol oynamasını istemektedir. Japonya açısından insan güvenliği odaklı bir dış politika ile barış operasyonlarına katkıda bulunmak bu talebi karşılamanın bir yolu olarak görülmektedir (Tanke, 2021, s. 422).

Ulusal güvenliğini ve çıkarlarını sağlamak isteyen Japonya; tek yanlı, militarist ve saldırgan bir ülke imajına sahip olmaktan özenle kaçınmakta ve uluslararası toplumla birlikte hareket etmeye özen göstermektedir. Bir Japon atasözünde “öne çıkana çivi batır” sözü Japonların siyasi kültüründeki kolektif bir şekilde hareket etmeyi vurgulamaktadır (Roskin, 2016, s. 201). Toplumların coğrafi özellikleri ve iklim koşulları siyasal kültürlerinin şekillenmesine etki eden faktörler arasındadır. Japonya'nın sahip olduğu coğrafyada da genel olarak sulu pirinç tarımının yaygınlığı ve nüfusun kalabalık olması iş birliğini geliştiren faktörlerden biri olmuş bu nedenle bireyden ziyade grup halinde olmak birinci sosyal birim haline gelmiştir. Bu nedenle günümüzde bile Japonlar aşırı bireycilikten kaçınmakta ve kolektif davranışa önem vermektedir (Roskin, 2016, s. 201-205). Bu bağlamda dış politikasında küresel sorunların çözümüne katkıda bulunan barışçıl bir devlet imajı oluşturmak ve bunu yaparken de ulusal çıkarlarını takip edecek politikalar belirlemek Japonlar tarafından daha makul bir politika olarak görülmektedir.

Şinzo Abe'nin ikinci başbakanlık dönemi, Japonya'nın güvenlik politikalarında kayda değer bir dönüşümün yaşandığı bir süreç olarak öne çıkmıştır. Bu dönüşüm, Japonya'nın geleneksel olarak Yoshida Doktrini çerçevesinde benimsediği ve ülke sınırları dışında kuvvet kullanımını reddeden pasif yaklaşımı terk ederek, uluslararası barışa daha proaktif bir katkı sunmayı hedefleyen yeni bir stratejik vizyonu ifade etmektedir. 2013 yılında kabul edilen Ulusal Güvenlik Stratejisi, değişen küresel ve bölgesel tehditler ışığında Japonya'nın uluslararası barış ve istikrarı sağlama konusundaki rolünü daha aktif hale getirmeyi öncelikli bir hedef olarak belirlemiştir. Bu strateji belgesinde, Kuzey Kore'nin askeri faaliyetleri ve Çin'in artan etkisi gibi Asya-Pasifik bölgesindeki güvenlik sorunlarına vurgu yapılmış; Japonya'nın ulusal savunma kapasitesini geliştirme, ABD ile olan ittifakını güçlendirme ve küresel iş birliğini artırma gibi temel hedefler ortaya konulmuştur (Nakanishi, 2013).

Abe'nin liderliği, yalnızca bu politikaların yasal ve kurumsal altyapısını oluşturmakla kalmamış; aynı zamanda, savunma bütçesinin artırılması ve kolektif savunma hakkının sınırlı bir şekilde uygulanabilmesini sağlayan anayasal yorum değişiklikleri gibi önemli ve tartışmalı reformlarla bu dönüşüm sürecini hızlandırmıştır. 2015 yılında Japonya ile ABD arasında savunma iş birliği yönergelerinin güncellenmesi, Japonya'nın güvenlik politikasındaki bu dönüşümün önemli bir kilometre taşı olmuştur. Güncellenen bu yönergeler, iki ülke arasındaki iş birliğini yalnızca Japonya'nın savunmasıyla sınırlı tutmaktan çıkararak, bölgesel ve küresel ölçekte daha kapsamlı bir ortaklık tesis etmeyi amaçlamıştır. Bu gelişmeler, Çin'in artan askeri gücüne karşı bir denge sağlamak amacıyla Japonya'nın, ABD'nin Asya-Pasifik bölgesindeki stratejik varlığı için önemli bir dayanak noktası olma rolünü pekiştirmiştir. Ayrıca, bu reformlar Japonya'nın "gri bölge" olarak adlandırılan ve savaş boyutuna ulaşmayan ancak egemenlik ve ekonomik çıkarlarla ilgili çatışmaları içeren durumlarla başa çıkma kapasitesini de artırmıştır. Bununla birlikte, bu dönüşüm süreci, Japonya'nın barışçıl anayasal ilkeleriyle tarihsel bağlarını ve halk arasında kolektif savunma politikasına yönelik var olan şüpheleri dengeleme çabalarını da beraberinde getirmiştir (Nakanishi, 2013).

Japonya'nın ana hedeflerinden biri de Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nde daimî üye olmaktır (Rozman, Togo ve Ferguson, 2007, s. 4; Neary, 2003, s. 273). Japonya'nın Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nde (BMGK) daimî üyelik elde etme arzusu, dış politikasının özellikle Birleşmiş Milletler topluluğu bağlamında öne çıkan ve iyi bilinen bir yönüdür. Bu hedef, Japonya'nın uluslararası topluma yaptığı önemli katkılara dayanmaktadır. Bu katkılar arasında uluslararası kuruluşlara, özellikle Birleşmiş Milletler'e sağladığı büyük mali destek ve BM barışı koruma operasyonlarındaki aktif rolü yer almaktadır. Birleşmiş Milletler'in en büyük finansörlerinden biri olan Japonya, genellikle kilit bir aktör ve Güvenlik Konseyi'nde gelecekteki olası bir daimî üyelik için güçlü bir aday olarak görülmektedir. Japonya, Almanya, Brezilya ve Hindistan ile birlikte G4 girişiminin bir üyesidir. Bu girişim, Güvenlik Konseyi'nin genişletilmesi ve bu ülkelerin daimî üyeler arasında yer alması yönünde çalışmalar yürütmektedir. Ancak bu çabalara rağmen, Birleşmiş Milletler, Japonya'nın genel dış politikası içinde sınırlı bir yer tutmaktadır. Bu durum, kısmen Japonya'nın Amerika Birleşik Devletleri ile olan güçlü ikili ilişkileri ve ulusal güvenliğini sağlama konusunda ABD desteğine olan bağımlılığıyla ilişkilidir (Katsuno, 2012, s. 2-3).

Japonya'nın Güvenlik Konseyi daimî üyeliği hedefindeki diplomatik girişimlerinin 1970'li yıllara kadar uzandığı görülmektedir. Bu çabalar, özellikle Japonya'nın ekonomik patlama yaşadığı ve kendine güvenin arttığı 1980'li yıllarda yoğunlaşmıştır. Bu dönemde, üst düzey Japon diplomatlar, ülkenin Güvenlik Konseyi'ne daimî üye olarak katılmasının sadece bir zaman meselesi olduğuna dair görüşler dile getirmiştir. Daha yakın zamanlarda, 21 Eylül 2004 tarihinde dönemin Başbakanı Junichiro Koizumi, BM Genel Kurulu'nda yaptığı konuşmada, Japonya'nın BM Güvenlik Konseyi daimî üyeliği konusundaki istekliliğini

açık bir şekilde ifade etmiştir. Koizumi, Japonya'nın uluslararası barış ve güvenliğe yaptığı katkıların bu üyelik için güçlü bir temel oluşturduğunu savunmuştur. Japonya'nın yer aldığı G4 girişimi, Güvenlik Konseyi'ne dört yeni daimî üyenin eklenmesini önermiştir. Ancak, yoğun diplomatik çabalara rağmen bu girişim somut bir sonuç vermemiştir. Zaman içinde yapılan değişikliklerle ortaya konan diğer öneriler de başarısız olmuştur. Daimî üyelik yolunda karşılaşılan engeller, İkinci Dünya Savaşı sonrası kurulan mevcut uluslararası siyasi yapılar nedeniyle daha da karmaşık hale gelmiştir. Ayrıca, Güvenlik Konseyi'nin mevcut daimî üyelerinden özellikle Çin, Japonya'nın üyeliğine karşı olduğunu açıkça ifade etmiştir. Birçok ülke kamuoyu önünde Japonya'nın adaylığını desteklediğini belirtse de bu desteğin gerçek niyetleri yansıtmadığı görülmektedir. Bu durum, Japonya'nın daha kapsamlı ve stratejik bir BM politikası benimsemesinin önemini ortaya koymaktadır. Bu politika, diğer üye devletlerin endişelerini ele alarak daha geniş bir uluslararası destek oluşturmayı hedeflemelidir (Katsuno, 2012, s. 2-4). Japonya insan güvenliği odaklı dış politika girişimlerinde bulunan Japonya, normatif girişimlerde bulunan ve kalkınmaya yönelik finansal yardımlar sağlayan ülkelerin başında gelmektedir.

İNSAN GÜVENLİĞİ KAVRAMI VE JAPON DIŞ POLİTİKASI'NDA KAVRAMIN BENİMSENMESİ

Soğuk Savaş atmosferinde devletlerin birincil amacı ulusal güvenliklerini garanti altına almaktır. Bu sebeple öncelikle askeri tehditler ön planda tutulmuştur. Güvenlik çalışmaları bir alt disiplin olarak İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde ortaya çıktığında akademik çalışmalarda realist kaygıların hâkim olduğu görülmektedir. 1970'li yıllarda ekonomik ve çevresel konuların önem kazanmasıyla devlet merkezli güvenlik anlayışına meydan okunmaya başlanmışsa da Soğuk Savaş atmosferinde bu meydan okuma devlet merkezli anlatının gölgesinde kalmıştır. Soğuk Savaş sonrası dönemde ekonomi, siyasi baskılar, etnik ve dini çatışmalar, bölgesel krizler, çevre sorunları, terörizmin küreselleşmesi, salgınlar, finansal dolandırıcılık gibi pek çok sorun daha görünür hale gelmeye başlamıştır. Bu sorunların devletlerarası sorunlardan ziyade devletler-altı ve devletler-ötesi sorunlar olması güvenlik çalışmalarının genişlemesi için bir fırsat yaratmıştır. Böylece devleti değil bireyi temel referans nesnesi olarak ele alan insan güvenliği yaklaşımı güçlenmeye başlamıştır (Marchesin, 2003, s. 421-423; Buzan, Wæver ve Wilde, 1998, s. 2; Booth, 2003, s. 59; Dollah vd., 2023, s. 152-153; Bosold ve Werthes, 2005, s. 84).

Geleneksel güvenlik yaklaşımına alternatif olarak gelişen eleştirel güvenlik çalışmalarının güvenlik kavramının genişlemesine ve derinleşmesine yol açtığı söylenebilir. Genişleme tehditlerin kaynağının diğer devletlere ek olarak devlet-altı ve devlet-ötesi aktör ve sorunların çeşitlenmesi anlamını taşıırken, derinleşme ise güvenliğin referans nesnesinin dönüşümüne işaret etmektedir (Krause ve Williams, 1996, s. 230). Bu

genişleme ve derinleşme sürecinde ortaya çıkan kavram ve yaklaşımlardan biri olan İnsan Güvenliği (Human Security) ilk olarak 1994 tarihli Birleşmiş Milletler İnsani Kalkınma Raporu'nda gündeme gelmiştir. Bireyin önemli tehditler karşısında korunması gerektiğine atıf yapan rapora göre insan güvenliğinin; kişisel, ekonomik, siyasal, toplumsal, sağlık, gıda, çevresel olmak üzere 7 bileşeni bulunmaktadır. İnsan güvenliği bu yedi temel sütunda ortaya çıkan tehditler karşısında bireyin ve birey gruplarının korunmasını içeren bir yaklaşımdır (Alkire, 2003, s. 2-5; Tigerstrom, 2007, s. 182; UNDP, 1994, s. 22-23; Dollah vd., 2023, s. 154-155; Bosold ve Werthes, 2005, s. 85-87; Tanke, 2021, s. 424-425).

İnsan güvenliği yaklaşımı çerçevesinde iki ana ekol ortaya çıkmıştır. Birinci ekole göre insan güvenliği, bireyi doğrudan şiddet türlerine karşı korumayı ifade eden bir yaklaşımdır. İkinci ekole göre ise yalnızca doğrudan şiddet türlerine karşı değil yapısal şiddet ve kaygılar karşısında da insanların güvende olması gerekmektedir. Dolayısıyla dar ekol ve geniş ekol olarak ifade edilen bu ayrıma göre insan güvenliği kavramı korkulardan kurtulma (freedom from fear) ve ihtiyaçlardan kurtulma (freedom from wants) şeklinde iki kategoride incelenmektedir (Kerr, 2017, s. 106; Bosold ve Werthes, 2005, s. 87). İnsan güvenliği kavramını benimseyen devletler, bu iki ekolden birini tercih ederek insan güvenliği çalışmalarını bu çerçevede şekillendirmektedir. Bu bağlamda bazı ülkeler teritoryal sınırlara odaklı güvenlik anlayışını daha az önemseyerek ulus ötesi kaygıları ve tehditleri dikkate alan bir anlayışa önem atfetmişlerdir. Böylece söz konusu devletler dış politikalarına ve güvenlik politikalarına birtakım normatif değerleri eklemleyebilmektedir. İnsan güvenliği merkezli dış politika anlayışı da bu kapsamda değerlendirilebilir (Özşahin, 2015, s. 73). Örneğin Kanada, Japonya ve Norveç dış politika programlarında insan merkezli güvenlik yaklaşımını benimseyen ülkeler arasındadır (Karabulut, 2015, s. 142). Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'nın 1994 yılında insan güvenliği kavramını ortaya atmasından sonra Japonya, bu kavramı dış politika ilkelerinden biri haline getirme konusunda kararlı ülkelere biridir (Dollah vd., 2023, s. 153).

İnsan güvenliği kavramı, orta büyüklükte güç olan devletlerin benimsediği ve politikalarında ön plana çıkardığı bir kavramdır. Bu bağlamda Kanada, insan güvenliği kavramını daha dar bir anlamda korkulardan ari olma (freedom from fear) ekseninde ele almıştır. Japonya ise insan güvenliği kavramını daha geniş bir perspektifle tanımlayarak ihtiyaçlardan ari olma (freedom from wants) yönünü de içerecek bir şekilde ele almaktadır (Torun, 2017, s. 227). Japonya'nın bakış açısına göre insani güvenlik sadece savaşlardaki saldırı tehdidine karşı insanların güvenliği değil, buna ek olarak insanların temel ihtiyaçlarını da kapsamaktadır. Japon hükümeti Birleşmiş Milletler İnsani Kalkınma Programı'nın insani güvenlik tanımına daha kapsamlı bir bakış açısıyla yaklaşmaktadır çünkü insani güvenliğin çatışmanın olmadığı durumlarda bile korunması gerektiğine inanmaktadır. Dolayısıyla Japonya açısından insan güvenliği kavramı, çevresel bozulma, insan

hakları ihlali, sınır aşan organize suçlar, yasadışı uyuşturucu, mülteciler, yoksulluk, anti-personel kara mayınları ve bulaşıcı hastalıklar gibi insanın hayatta kalmasını, günlük yaşamını ve insan onurunu tehdit eden tüm önlemleri kapsamlı bir şekilde içermektedir. Sonuç olarak Japonya'nın insan güvenliği yaklaşımı barış zamanında insan yaşamının güvenliğini göz ardı ederek yalnızca silahların kontrolü konularına odaklanan Norveç ve Kanada gibi Batılı ülkelerin insan güvenliği yaklaşımından farklı bir yerde durmaktadır (Bosold ve Werthes, 2005, s. 94-95; Dollah vd., 2023, s. 156-157; Tanke, 2021, s. 421).

Japonya, Soğuk Savaş sonlarında ekonomik bir güç haline geldikçe, ekonomik konumuyla orantılı olacak daha kalıcı bir uluslararası rol arayışına girmiştir. Bu bağlamda Birleşmiş Milletler'in 1994 raporunun yayınlanmasından bir yıl sonra, dönemin Japonya Başbakanı Tomiichi Murayama (1994-1996) Japonya'nın insan güvenliği odaklı yaklaşımını onaylayan ve sunan ilk kişi olmuştur (Tanke, 2021, s. 425; Dollah vd., 2023, s. 157; Bosold ve Werthes, 2005, s. 93). Murayama, göreve başladığı ilk andan itibaren "halkı gözeten bir hükümet" fikrini savunarak dikkat çekmiştir. Bu yaklaşımın insan güvenliği kavramıyla önemli ölçüde paralellik göstermesi de kayda değerdir. Ancak, bu söylem sadece ülke içindeki meselelere yönelik bir mesaj taşııyordu. Murayama, "*Halkın refahını sağlama çabası, çevreyi koruma, insan haklarını savunma, mülteci sorunlarıyla ilgilenme, nüfus meseleleri ve uyuşturucuyla mücadele gibi küresel ölçekli sorunlarla başa çıkmayı da içeriyor*" diyerek konunun uluslararası boyutuna da işaret etmiştir. Bununla birlikte, Japonya'nın bu küresel zorlukların çözümünde etkin bir rol üstleneceğini açıkça ifade etmiştir (Adachi, 2023, s. 199-200).

Murayama'nın insan güvenliği yaklaşımını destekleyen konuşması onu bu fikri destekleyen ilk başbakan olarak öne çıkarsa da Murayama'nın liderliğinde Japonya'nın dış yardım politikasında herhangi bir değişiklik başlatılmamıştır. İnsan güvenliği odaklı yaklaşım doğrultusunda Japon dış yardımının uygulanması ilk olarak Başbakan Keizo Obuchi (1998-2000) tarafından yürütülmüştür (Dollah vd., 2023, s. 157).

12 Aralık 1998 tarihinde Başbakan Keizo Obuchi, yeni ortaya çıkan tehditlere değinmiş ve bireylerin bu tehditlerden korunmasının gerekliliğini vurgulamıştır. Böylece Japonya'nın temel yönelimlerinden biri haline gelecek olan insani güvenlik odaklı dış politika konseptinin temeli oluşmuştur. Japonya'da çok sayıda parti tarafından da benimsenen bu yeni güvenlik gündemi Japonya'nın uluslararası alandaki girişimlerde daha aktif bir şekilde yer almasına imkân sağlamaktadır. Gerek devlet destekli fonlar gerekse sivil toplum örgütleri yoluyla Japonya kalkınma konuları başta olmak üzere çok sayıda insani güvenlik odaklı girişimde bulunmaktadır (Ovalı, 2006, s. 27; Bosold ve Werthes, 2005, s. 94; Tanke, 2021, s. 425). Sonuç olarak

Japonya, 1999 yılında yayınladığı “Diplomatik Mavi Kitap” ile insan güvenliğini dış politikasının bir ayağı olarak resmen tanıtmıştır (MOFA, 1999).

Obuchi'nin insan güvenliği kavramını Japon diplomasisinin temel unsurlarından biri haline getirmesi hem kişisel vizyonu hem de Japonya'nın uluslararası arenadaki rolünü genişletme hedefiyle doğrudan ilişkilidir. İnsan güvenliği, geleneksel güvenlik anlayışının ötesine geçerek bireylerin refahını ve yaşam kalitesini merkeze alan bir yaklaşımı temsil ediyordu. Obuchi'nin bu kavrama yönelik derin bir farkındalığı olduğu ve bu anlayışı Singapur'daki 1998 konuşmasında kamuoyuna ilk kez yansıttığı bilinmektedir. Bu konuşma, Tokai Üniversitesi'nde görev yapan ve insan güvenliği üzerine çalışan Keizo Takemi'nin etkileriyle şekillenmişti. Takemi'nin, Japonya'nın dış politikasını belirlemede aktif bir rol üstlenmesi ve bu kavramı birleştirici bir çerçeve olarak görmesi, Obuchi'nin bu yöndeki adımlarını güçlendirdi. Aynı dönemde, Dışişleri Bakanlığı Uluslararası İşbirliği Bürosu Direktörü Hideaki Ueda da insan hakları, mülteciler, uluslararası organize suçlar ve iklim değişikliği gibi farklı sorunlarla başa çıkmak için insan güvenliği kavramını bütüncül bir politika aracı olarak değerlendirdi. Bu çerçevede, Obuchi liderliğinde Japon diplomasisi, insan güvenliği yaklaşımını küresel sorunlara çözüm üretmek için kullanmaya başladı. Başbakanlık döneminde Hanoi konuşmasıyla bu yaklaşımı daha belirgin hale getiren Obuchi, Japonya'nın uluslararası alandaki liderliğini pekiştirmek, diplomasisinin kapsamını genişletmek ve küresel sorunlarda etkin bir aktör haline gelmesini sağlamak için bu kavramı bir araç olarak benimsedi. Bu adım, sadece Obuchi'nin vizyonunu yansıtmakla kalmadı, aynı zamanda Japonya'nın yumuşak güç stratejisini de güçlendirerek ülkenin uluslararası ilişkilerdeki etkisini artırdı (Adachi, 2023, s. 205).

İnsan güvenliği kavramı Japon halkı tarafından kabul görmüştür ve Japonya'daki siyasi ortamdaki değişikliklerden bağımsız olarak, bu kavram Japonya'nın dış politikasının tanımlanmasında temel bir değer olmaya devam etmektedir. Japonya'da sivil toplum kuruluşları, insan güvenliği kavramını benimseyerek bu alanda çeşitli faaliyetler gerçekleştirmiş ve özellikle kriz yönetimi, insani yardım ve kalkınma projelerinde etkin bir rol üstlenmiştir. Japon kamuoyunun STK'lara yönelik algısı, 1995 Kobe Depremi gibi büyük ölçekli felaketlerin ardından olumlu yönde değişmiş ve gönüllü katılım artmıştır. Bu gelişme, Japon halkının insani güvenlik bağlamında STK'ların önemini daha geniş bir şekilde kavramasına ve desteklemesine yol açmıştır. Bununla birlikte, STK'lar, insan güvenliği projelerinde hükümetle iş birliği yaparak hem ulusal hem de uluslararası düzeyde faaliyetlerini genişletmiştir. Örneğin, Japan Platform gibi mekanizmalar, STK'ların kriz bölgelerinde daha etkili insani yardım sağlamalarını kolaylaştırmıştır. Ancak, Japonya'daki bürokratik yapı, STK'ların bağımsızlığını sınırlamış ve onları devletin insan güvenliği projelerine entegre bir yapıya dönüştürmüştür. Bu durum, STK'ların kamuoyunda artan önemine rağmen, bağımsız karar alma süreçlerini olumsuz etkileyebilmiştir. Buna rağmen Japon STK'ları, halk desteği ve kamuoyunun artan

bilinciyle, insan güvenliğinin korunması ve güçlendirilmesi adına aktif bir şekilde çalışmaya devam etmektedir (Hynek, 2012, s. 128-130).

Japonya, dünyada insan güvenliği ile ilgili konularla ilgilenmek üzere özel bir büyükelçi atayan ilk ülke olmuştur. Japonya'nın eğitim sisteminde insan güvenliği, yüksek öğrenim kurumlarında bir ders olarak okutulmakta ve bu program için öğrencilere burs verilmektedir. Bu eğitim girişiminin genişletilmesi, Eylül 2011'de 12 üniversitenin üye olduğu Japonya İnsan Güvenliği Çalışmaları Akademik Topluluğu olarak bilinen akademik bir konsorsiyumun kurulmasıyla sonuçlanmıştır. Burada insan güvenliği geniş anlamda yoksulluk, bulaşıcı hastalıklar, çatışma, terörizm, suç, çevresel kaygılar, mülteciler ve insan hakları ihlalleri gibi birçoğu bireylerin yaşamlarına ve onurlarına yönelik tehditlere odaklanan sorunların çözümüne yönelik küresel bir girişim olarak tanımlanmaktadır (Dollah vd., 2023, s. 157). Japonya'nın insani güvenlik politikasının yapı taşlarını, çeşitli insani krizlerde üstlendiği görevler ve kalkınma odaklı girişimler oluşturmuştur. Örneğin, Resmi Kalkınma Yardımları (ODA) aracılığıyla kalkınma projelerine destek verilmesi, barışın inşası ve korunmasına yönelik faaliyetler, SARS salgını gibi küresel sağlık krizlerinde sergilenen etkin müdahaleler ve 2004 Tsunami felaketi sırasında yürütülen insani yardım misyonları, Japonya'nın insan güvenliği diplomasi modelinin somut örnekleri olarak öne çıkmaktadır. Tüm bu çabalar, Japonya'nın insan güvenliği yaklaşımının sadece ulusal değil, küresel düzeyde de etkili bir rol üstlendiğini göstermektedir. Ayrıca Japonya, 1990'lı yıllardan günümüze kadar ABD'den sonra Birleşmiş Milletler'in kalkınma fonuna en çok yardım eden ülkedir (Tanke, 2021, s. 420).

JAPONYA'NIN İNSAN GÜVENLİĞİ ODAKLI DIŞ POLİTİKA TERCİHİNİN NEDENLERİ

İnsan güvenliği yaklaşımının bir dış politika programı olarak uygulanması konstrüktivist ve realist olmak üzere iki teorik zeminde açıklanabilir. Birincisi, uluslararası ilişkileri maddi olmayan kaynaklar ile açıklayan konstrüktivizmdir. Konstrüktivizm, kimliğin, normların ve kültürün dış politikayı nasıl biçimlendirdiğine eğilmektedir. Dolayısıyla kozmopolit ve kapsayıcı bir güvenlik yaklaşımının hangi değerler, normlar ve prensipler çerçevesinde belirlendiğini anlamak için önemli bir araçtır. İkincisi, güç ve çıkarlara vurgu yapan realizm de insani güvenlik söylemini güç ve çıkarlara hizmet edecek şekilde nasıl kullanıldığını anlamak için önemli bir bakış açısı sağlayabilir (Özşahin, 2015, s. 73-74). Japonya'nın insani güvenlik odaklı bir dış politika belirlemede konstrüktivist öğelerin mi yoksa realist kaygıların mı etkili olduğu sorusu önem arz etmektedir.

Büyük güçler, askeri ve ekonomik açıdan güçlü devletlerdir. Büyük güçlerin bölgesel değil küresel ilgi alanları bulunur. Ancak Japonya'nın güçlü bir ekonomiye ve ileri teknolojiye sahip olması büyük güç

olarak sınıflandırmak için yeterli değildir. Çünkü Japonya, askerî açıdan uluslararası politikada etkin role sahip bir devlet değildir (Heywood, 2016, s. 52).

Orta büyüklükte güçler, uluslararası politikadaki etkileri bakımından büyük güçlerden biraz daha düşük seviyededir (Goldsteine ve Pevehouse, 2013, s. 59). İnsan güvenliği odaklı dış politika genellikle orta büyüklükte güçlerin uygulamaya koyduğu bir politika aracıdır. Japonya da bu yaklaşımı geniş ekol perspektifinde dış politikasına eklemeyerek uluslararası alanda görünür olmaya çalışmaktadır (Torun, 2017, s. 227; Edström, 2003, s. 216).

Japonya; kalkınma yardımlarını, askeri kısıtları aşmanın ve bölgede ekonomik açıdan kilit bir aktör olmanın bir yolu olarak kullanmıştır. Geleneksel güvenlik alanındaki her türlü girişimini kısıtlayan anayasal sınırlamaları aşmak isteyen Japonya'nın insani güvenlik konusundaki istekliliğinin başka nedenleri de bulunmaktadır. Yukarıda da belirtildiği üzere Japonya'nın birincil hedefi BM Güvenlik Konseyi'nde daimî bir üye olarak bulunmaktır (Rozman vd., 2007, s. 4; Goldsteine ve Pevehouse, 2013, s. 72; Neary, 2003, s. 282). İnsani güvenlik konusundaki istekliliğin bir diğer sebebi ise bölge ekonomisini istikrarlı hale getirmektir. Parasal bir kriz olarak başlayan ve finansal bir krize dönüşen 1997 Asya Krizi'nin bölgesel güvenliği tehdit eden sosyo-politik sonuçlarının Japonya için bir tehdit oluşturacağı düşüncesinden yola çıkarak Japonya, bölge ekonomisini istikrarlı bir hale getirmek istemektedir. Bu itibarla insani güvenliği bir araç olarak kullanmayı hedefleyen Japonya, bölgesinde istikrarı sağlayarak bölge için kritik bir rol oynama arzusuna sahiptir. Bu politik tercihin bir diğer nedeni de 2002 yılında Kuzey Kore'nin nükleer tehdidinin başlangıcından itibaren geleneksel güvenlik alanındaki girişimlerini artıran Japonya'nın, insani güvenlik misyonu ile bunu dengeleme düşüncesidir. Yani insani güvenlik Japonya'nın geleneksel güvenlik kaygılarının yerine geçmeden onu tamamlayıcı bir işleve sahiptir (Tadjbakhsh, 2005, s. 20). Ayrıca Japonya'nın insani güvenlik konusunda sağladığı fon, liderlik ve kalkınma ile ilgili programlar, bölgesel güvenlik kaygılarına çözüm getirmeye çalışırken militarist ve saldırgan kültürünün dirilmediğini kanıtlama çabasının aracıdır. Japon karar alıcıları sadece uluslararası alanı değil iç politikayı da ikna etme çabası içindedir. Çünkü Japonya'da kamuoyu; hükümetin askeri harcamaları, Japon sınırları ötesine askeri kuvvet gönderilmesi ve nükleer silah geliştirme gibi konularda önemli bir kısıtlayıcı siyasal unsurdur. Bu nedenle Japonya askeri harcamalarını artırırken bunu 1980'li yıllarda ticareti koruma amaçlı olarak denizlerde devriye ve 1990'lı yıllarda BM barış koruma operasyonlarına katılım kapsamında sürdürmüş yani silahlı kuvvetler ılımlı bir şekilde genişletilmiştir (Goldsteine ve Pevehouse, 2013, s. 154-156).

Soğuk Savaş sonrası dönemde Japonlar arasında anayasanın 9. maddesinde revizyon tartışmaları başlamıştır. Bu dönemde casus gemilerin izinsiz girişi, Kuzey Kore tarafından Teapodon Füzesi'nin fırlatılması, Japon vatandaşların kaçırılması ve çok sayıda Kuzey Kore provokasyonu güvenlik tehditleri

oluşturmaya başlamış ve Japonya'nın kendi ulusal güvenliğini kendisinin sağlamasına yönelik fikirler güç kazanmaya başlamıştır. Bu noktada çok sayıda dış gözlemciye göre Japonya'nın Soğuk Savaş sonrası dönemde aktif bir güvenlik rolü oynama konusunda askeri konular dâhil olmak üzere hevesi artmakta ve normal bir büyük güç olma hırslarının yansımaları görünmektedir (Soeya, 2005, s.103).

Soğuk Savaş sonrasında uluslararası alanda yaşanan değişimler, Japonya'nın askeri konularda yeniden güçlenme çalışmalarında bulunmasına neden olmuştur. Bu atılım genellikle normalizasyon kavramı ile tarif edilmektedir. Böylece dünyanın en güçlü ekonomilerinden biri olan Japonya, sivil gücün yanı sıra askeri gücünü artırma çalışmalarına başlamıştır. Japonya, Birinci Körfez Savaşı'na finansal destekte bulunmuş ancak askeri personel göndermemiştir. Bu durum birtakım tepkilere yol açınca 1992 yılında barışı koruma operasyonlarına katılmasını sağlayacak yasaları çıkarmış ve Kamboçya'daki BM operasyonuna 1800 askeri personel göndererek katkıda bulunmuştur. Ekonomik bir dev olarak uzun yıllar boyunca sivil gücüyle uluslararası alanda sivrilmiş Japonya, askeri gücünü artırma yolundaki girişimleriyle birlikte yumuşak gücüne ek olarak sert gücünü de ikame etmeye çalışmakta bu yönüyle uluslararası alanda akıllı güç kullanma yoluna gitmektedir (Akçadağ, 2010, s. 12-24; Soeya, 2005, s. 105).

Özşahin (2015, s. 150)'e göre Çin'in yükselişi karşısında Japonya'nın Soğuk Savaş'ın başından itibaren ABD ile devam eden müttefiklik ilişkisini Soğuk Savaş'ın sonrasında da sürdürme arzusu insani güvenlik kavramını benimsemesinde belirleyici bir etken olmuştur. Bununla birlikte Özşahin (2015, s. 151), Japonya'nın insani güvenlik odaklı bir dış politika tercih etmesinin yalnızca çıkarlarla açıklanamayacağını savunmaktadır. Özşahin, insani güvenlik odaklı dış politika tercihinin altında Japonya'nın uzun yıllar boyunca şekillenen anayasal pasifizminin yansımaları olduğunu düşünmektedir.

Realist bir bakış açısıyla Japonya'nın insan güvenliği odaklı dış politika tercihinin nedenleri 6 madde altında özetlenebilir. Birincisi, insani güvenlik girişimleri Japonya'nın Çin'i Doğu Asya'da dengeleme stratejisinin bir parçasıdır. İkincisi, Japonya, Soğuk Savaş'ın başından itibaren ABD ile devam eden müttefiklik ilişkisini sürdürmenin bir aracı olarak insani güvenliği kullanmaktadır. Üçüncüsü Japonya, özellikle milenyumdan sonra askeri teknolojiye önemli yatırımlarda bulunmaktadır. Bu itibarla Japonya, askeri alanda güçlenme girişimlerinin meşrulaştırıcı aracı olarak insani güvenlik taraftarı ve barışsever bir ülke profiline ihtiyaç duymaktadır. Böylece Japonya, uluslararası topluma militarist kültürünün dirilmediği ve Japonya'nın gelecekte de barışsever bir ülke olarak kalacağı mesajını vermeye çalışmaktadır. Dördüncüsü, BM Güvenlik Konseyi'nin yapısında değişim arzusu bulunan Japonya, insan güvenliği yaklaşımı başta olmak üzere barışı koruma ve barış inşası noktasındaki girişimlerde önemli roller oynamaktadır. Bu nedenle BM Güvenlik Konseyi'nde daimî üye olma girişimlerinin bir aracı insan

güvenliği odaklı dış politika tercihidir. Beşincisi Japonya, bölgede ve dünyada barışçıl bir devlet imajı oluşturmak suretiyle prestij siyasetinin bir parçası olarak insani güvenlik odaklı dış politika siyasetini bir yumuşak güç aracı olarak kullanmaktadır. Altıncısı Japonya, kalkınma destekleri aracılığıyla gelişmekte olan ülkelerin ekonomilerini güçlendirmeyi Japon ekonomisinin kalkınması için stratejik olarak değerlendirmektedir. Japon ekonomisinin, bu kalkınma desteklerinde bulunduğu ülkelerin ekonomileriyle birlikte büyümesi ulusal çıkarları açısından kritik olarak değerlendirilmektedir. Yani aslında başkalarına yardım ederek kendine yardım etme mantığı görülmektedir. Bu yönüyle de insan güvenliği odaklı dış politika Japonya'nın uluslararası ilişkilerdeki *çevre hedefleri (milieu goals)* açısından da bir araç konumundadır.

Japonya'nın insani güvenlik odaklı dış politika tercihi konstrüktivist öğelerle açıklanmaya çalışıldığında iki unsurun etkili olduğu iddia edilmektedir. İlk olarak, İkinci Dünya Savaşı sonrasında siyasi kültüründe yerleşmeye başlayan barışçıl ve anti-militarist bir tutumun dış politika davranışları üzerinde etkisi olduğu iddiasıdır. Japonya'nın Soğuk Savaş sonrası süreçte düşük profilli dış politikayı terk edip, proaktif bir diplomasiyi benimserken insani güvenlik odaklı bir anlayışı benimsemesinde anti-militarist ve pasifist bir siyasi kültürün belirleyici olduğu savunulmaktadır. İkincisi ise, Japonya'nın siyasi kültüründeki işbirlikçi anlayışın dış politika davranışlarına da yansıdığı iddiasıdır.

Japonya'nın insani güvenlik odaklı dış politika programı izlemesi, güvenlik-prestij yelpazesi üzerindeki amaçları ve uzun dönemli jeopolitik amaçları perspektifinde değerlendirildiğinde Japonya'nın insani güvenliği doğrudan ya da dolaylı olarak çıkarlarına hizmet etmek için bir araç olarak kullandığı belirtilmelidir. Bu bağlamda aslında bu insani güvenlik odaklı dış politika tercihinin altında normların, değerlerin ve kimliğin ötesinde ulusal çıkarlarını gerçekleştirmek amacıyla güç ve prestij siyasetinin belirleyici olduğu söylenebilir.

SONUÇ

Bu çalışma, Japonya'nın dış politikasında insan güvenliği kavramını benimsemesinin ardındaki dinamikleri ve bu tercihin uluslararası sistemdeki yansımalarını derinlemesine incelemiştir. İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde anayasal pasifizm ilkesi doğrultusunda şekillenen Japon dış politikası, Soğuk Savaş'ın sona ermesiyle birlikte önemli bir gelişim evresine girmiştir. Bu yeni dönemde insan güvenliği kavramı, Japonya'nın uluslararası alandaki rolünü yeniden tanımlaması ve küresel siyasette daha etkin bir aktör olma hedefi doğrultusunda stratejik bir araç olarak ön plana çıkmıştır.

Japonya'nın insan güvenliği odaklı dış politika tercihinin temelinde hem realist hem de konstrüktivist unsurların etkili olduğu görülmektedir. Realist perspektiften bakıldığında, insan güvenliği kavramı,

Japonya'nın ulusal çıkarlarını koruma ve güçlendirme stratejisinin önemli bir parçasıdır. Bu strateji, özellikle Çin'in artan nüfuzunu dengeleme, ABD ile olan ittifak ilişkisini güçlendirme ve Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nde daimî üyelik elde etme hedeflerini kapsamaktadır. Japonya, insan güvenliği yaklaşımını benimseyerek, uluslararası toplum nezdinde barışçıl ve sorumlu bir aktör imajı çizmekte ve kalkınma yardımları aracılığıyla gelişmekte olan ülkelerle güçlü ekonomik bağlar kurmaktadır.

Konstrüktivist açıdan değerlendirildiğinde ise, Japonya'nın insan güvenliği odaklı dış politikası, ülkenin savaş sonrası dönemde benimsediği barışçıl kimliğin ve anti-militarist siyasi kültürün bir yansıması olarak görülebilir. Japonya, insan güvenliği kavramını uluslararası normlara ve değerlere bağlılığını göstermek, küresel sorunların çözümünde iş birliğine dayalı bir yaklaşımı teşvik etmek ve uluslararası toplumla ortak bir dil oluşturmak amacıyla kullanmaktadır. Bu yaklaşım, Japonya'nın geleneksel güvenlik anlayışının ötesine geçerek, bireylerin refahını ve onurunu korumayı hedefleyen daha kapsayıcı bir güvenlik perspektifi benimsediğini göstermektedir.

Makalede incelenen tarihsel ve siyasi bağlam, Japonya'nın insan güvenliği politikalarının kökenlerini ve evrimini ortaya koymaktadır. Meiji Restorasyonu'ndan itibaren modernleşme sürecinde askeri gücünü artırmaya odaklanan Japonya, İkinci Dünya Savaşı'ndaki yenilgisinin ardından anayasal pasifizm ilkesini benimsemiş ve askeri güç kullanımını reddeden bir devlet politikası izlemiştir. Ancak Soğuk Savaş sonrası dönemde değişen uluslararası konjonktür, Japonya'yı güvenlik politikalarını yeniden gözden geçirmeye ve uluslararası barış ve istikrara daha aktif katkı sağlama arayışına itmiştir. İnsan güvenliği kavramı, bu süreçte Japonya'ya hem ulusal çıkarlarını koruma hem de uluslararası sorumluluklarını yerine getirme imkânı sunan bir çerçeveye sağlamıştır.

Çalışmada ulaşılan bir diğer önemli bulgu da Japonya'nın insan güvenliği politikalarını uygulamada gösterdiği kararlılık ve sürekliliktir. Başbakan Murayama'nın 1994 yılında insan güvenliği kavramını destekleyen açıklamalarından bu yana, Japonya bu alanda önemli adımlar atmış, Başbakan Obuchi döneminde insan güvenliği odaklı dış politikasını kurumsallaştırmış ve bu yaklaşımı uluslararası platformlara taşımıştır. Japonya, insan güvenliği alanında yaptığı çalışmalarla sadece uluslararası alanda görünürlüğünü artırmakla kalmamış, aynı zamanda Birleşmiş Milletler, sivil toplum kuruluşları ve diğer uluslararası aktörlerle iş birliğini güçlendirerek bu alandaki lider ülkelerden biri haline gelmiştir.

Sonuç olarak, Japonya'nın insan güvenliği odaklı dış politika tercihi, ülkenin uluslararası sistemdeki rolünü ve kimliğini yeniden tanımlama sürecinin önemli bir parçasıdır. Japonya, insan güvenliği kavramını hem ulusal çıkarlarını gerçekleştirmek hem de uluslararası normlara ve değerlere bağlılığını göstermek amacıyla stratejik bir araç olarak kullanmaktadır. Bu yaklaşım, Japonya'nın 21. yüzyılda küresel siyasette

daha etkin ve sorumlu bir aktör olma hedefini yansıtmakta ve ülkenin uluslararası barış ve istikrara katkı sağlama konusundaki kararlılığını ortaya koymaktadır. Japonya örneği, insan güvenliği kavramının, uluslararası ilişkilerde devletlerin dış politika tercihlerini şekillendirmede ve küresel sorunların çözümünde iş birliğini teşvik etmede ne denli önemli bir rol oynayabileceğini göstermesi açısından dikkat çekicidir.

YAZAR BEYANI / AUTHOR STATEMENT

Araştırmacı makaledeki tüm katkının kendine ait olduğunu bildirmiştir. Araştırmacı herhangi bir çıkar çatışması bildirmemiştir.

Researcher declared that all contributions to the article were his own. Researcher have not declared any conflict of interest.

KAYNAKÇA

- Adachi, K. (2023). Why did Japan engage in human security diplomacy?. K. Nakatsuji (Ed.). *Japan's Security Policy* içinde (s. 198-213). London: Routledge.
- Akçadağ Alagöz, E. (2018). Şinzo Abe döneminde Japon dış politikasında yaşanan değişim. *TESAM Akademi Dergisi*, 5(2), 11-37. doi: 10.30626/tesamakademi.455994
- Akçadağ, E. (2010). Yumuşak güç Japonya'nın sert güç arayışları. *Bilge Strateji*, 2(3), 1-28.
- Alkire, S. (2003). *A Conceptual framework for human security*. University of Oxford: Centre for Research on Inequality. Human Security and Ethnicity, 1-52.
- Armaoğlu, F. (2007). *20. Yüzyıl siyasi tarihi*. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Belge, M. (2012). *Militarist modernleşme: Almanya, Japonya ve Türkiye*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Best, A., Hanhimaki, J. M., Maiolo, J.A. ve Schulze, E. K. (2008). *International history of the twentieth century and beyond*. New York: Routledge.
- Booth, K. (2003). Güvenlik ve özgürleş(tir)me. (Çiğdem Şahin, Çev.), *Avrasya Dosyası*, 9(2), 51- 71.
- Bosold, D. ve Werthes, S. (2005). Human security in practice: Canadian and Japanese experiences. *Internationale Politik und Gesellschaft/International Politics and Society* (1): 84-101.
- Buzan, B., Wæver, O. ve Wilde, J. D. (1998). *Security: A new framework for analysis*. Boulder: Lynne Rienner Publishers.
- Büyükbaş, H. (2005). Japonya ve Asya'nın birliği sorunu: Japonya'nın "Büyük Doğu Asya Ortak Refah Bölgesi" politikası (1938-45). *Avrasya Dosyası*, 11(2), 317-368.
- Dollah, R., Peters, D., Wan Hassan, W. S., Omar, M. A., Rahim, S. A. ve Jafar, A. (2023). Japan's advocacy for human security in global politics: case study of Japan's grant assistance for grass-roots Human

- Security Projects (GGP) in the state of Sabah, Malaysia, 2000–2021. *East Asia*, 40, 151–174. doi: 10.1007/s12140-023-09399-4
- Edström, B. (2003). Japan's foreign policy and human security. *Japan Forum*, 15(2), 209-225. doi: 10.1080/0955580032000108397
- Edström, B. (2011). The Yoshida Doctrine in uncharted waters. B. Edström (Editör). *Japan's Foreign Policy in transition the way forward for Japan as an international actor in a World in flux*. Stockholm: Institute for Security and Development Policy.
- Goldsteine, J. S. ve Pevehouse, J. (2013). *International relations*. Harlow: Pearson.
- Henshall, K. G. (2004), A History of Japan: from stone age to superpower. New York: Palgrave Macmillian.
- Heywood, A. (2016). *Siyasetin ve uluslararası ilişkilerin temel kavramları* (F. Bakırcı, Çev.). Ankara: BB101 Yayınları.
- Hynek, N. (2012). The domopolitics of Japanese human security. *Security Dialogue*, 43(2), 119-137. doi: 10.1177/0967010612436868
- İşyar, Ö. G. (2013). *Karşılaştırmalı dış politikalar*. Bursa: Dora
- Karabulut, B. (2015). *Küreselleşme sürecinde güvenliği yeniden düşünmek*. Ankara: Barış Kitabevi.
- Katayama, S. (2000). Japanese political culture and government regulation. *European Journal of Political Economy*, 16(2), 273-286. doi: 10.1016/S0176-2680(00)00002-1
- Katsuno, M. (2012). *Japan's quest for a permanent seat on the United Nations Security Council*. Tokyo: Friedrich Ebert Stiftung.
- Kerr, P. (2017). İnsani güvenlik. A. Collins (Editör). (N. Uslu, Çev.). *Çağdaş Güvenlik Çalışmaları* (s.104-116) içinde. İstanbul: Röle Akademik Yayıncılık.
- Kızıl, A. A. (2023). *Asya Pasifik'te güç dengesi: Çin-Japonya ilişkileri*. Ankara: Nobel Bilimsel Eserler.
- Koçak, K. A. (2010). *Soğuk Savaş sonrasında Japon dış politikasında yaşanan değişimi anlamaya yönelik bir analiz* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Krause, K. ve Williams, M. C. (1996). Broadening the agenda of security studies: politics and methods. *Mershon International Studies*, 40(2), 229-254. doi: 10.2307/222776
- Kuehn, J. T. (2014). *A Military history of Japan, from age of the samurai to 21st century*. California: Preager.
- Lazarowitz, A. (2001). An unequal alliance: United States-Japanese postwar relations, The Mutual Security Treaties of 1951 and 1960. *Japan Studies Association Journal*, 3, 47-56.
- Marchesin, P. (2003). Yeni tehditler karşısında Avrupa. B. Dedeoğlu (Editör). *Dünden Bugüne Avrupa Birliği* (s. 421-437) içinde. İstanbul: Boyut Yayınları.

- MOFA- Ministry of Foreign Affairs of Japan. (1999). Diplomatic bluebook. <https://www.mofa.go.jp/policy/other/bluebook/1999/II-3-a.html> adresinden erişildi.
- Nakanishi, H. (2013). Reorienting Japan? security transformation under the second Abe cabinet. *Asian Perspective*, 39(3), 405-421. doi: 10.1353/apr.2015.0017
- Neary, I. (2003). Japan's human security agenda and its domestic human rights policies, *Japan Forum*, 15(2), 267-285. doi: 10.1080/0955580032000108423
- Ovalı, A. Ş. (2006). Ütopya ile pratik arasında: uluslararası ilişkilerde insan güvenliği kavramsallaştırması. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 3(10), 3-52.
- Özşahin, M. C. (2015). *Kimlik ve güç ekseninde insan güvenliği: Japonya örneği* (Yayımlanmamış doktora tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Pempel, T. J. (1992). Japanese democracy and political culture: A comparative perspective. *Political Science and Politics*, 25(1), 5-12. doi: 10.2307/419568
- Roskin, M. G. ve Berry, N. O. (2015). *IR: The new world of international relations*. Boston: Pearson.
- Roskin, M.G. (2016). *Countries and concepts politics, geography, culture*. Boston: Pearson.
- Rozman, G., Togo, K. ve Ferguson, J. P. (2007). *Japanese strategic thought toward Asia*. New York: Palgrave Macmillan.
- Sander, O. (2013). *Siyasi tarih 1918-1994*. Ankara: İmge Yayınları.
- Seval, H. F. (2017). Japon kalkınmasının temel taşı: Meiji restorasyonu ve Iwakura heyeti, *İş ve Hayat*, 3(5), 101-118.
- Soeya, Y. (2005). Japanese security policy in transition: The rise of international and human security. *Asia-Pacific Review*, 12(1), 103-116. doi: 10.1080/13439000500108208
- Tadjbakhsh, S. (2005). Human security: concepts and implications with an application to post-intervention challenges in Afghanistan. *Centre d'études et de Recherches Internationales Sciences Po*, 1-77.
- Tanaka, A. (1994). Japan's Security Policy in the 1990's. Y. Funabushi (Editör). *Japan International Agenda* içinde (s.28-56). New York: New York University Press.
- Tanke, S. (2021). Japan's narrative on human security: international norms, diplomatic identity and recognition. *Japan Forum*, 34(4), 419-442. doi: 10.1080/09555803.2021.1876140
- Tigerstrom, B. (2007). *Human security and international law: prospect and problems*. Portland: Hart Publishing.
- Torun, Z. (2017). Doktrinde İnsan Güvenliği Kavramı: Destekleyenler ve Eleştirenler. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19(1), 223-241.
- UNDP. (1994). *Human Development Report*. New York: Oxford University Press.

Yale Law School The Avalon Project (2008). Security Treaty Between the United States and Japan.
https://avalon.law.yale.edu/20th_century/japan001.asp

Weinstein, M. E. (1971). *Japan's postwar defense policy, 1947-1968*. New York: Columbia University Press.